

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının yaradılmasının səksəninci ildönümünü qeyd etmək üçün Baş Assambleya yüksək səviyyəli iclasını keçirir. Mərasim dünya liderləri Nyu-Yorka tarixi palatada illik müzakirələr üçün geldikləri zaman keçirilir. Sentyabrın 23-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyası çərçivəsində keçirilən yüksəksəviyyəli müzakirələrdə iştirak ediblər. BMT-nin Baş katibi Antonio Guterres dövlətimizin başçısı İlham Əliyevi və birinci xanım Mehriban Əliyevanı salamlayıb. Dövlətimizin başçısı dünən Yunanistanın Baş naziri Kiriakos Mitsotakis və İraq Respublikasının Prezidenti Əbdüllətif Camal Rəşid ilə görüşüb.

Mühüm müzakirələr üçün tribuna

Assambleyanın sədri Annalena Baerbock BMT-nin iki dünya müharibəsindən sonra necə qurulduğunu və 72 ərazinin hələ də müstəmləkə altında olduğu bir vaxtda "Holokostun ağlışımaz dəhsətlərini" xatırladıb. 26 iyun 1945-ci ildə BMT Nizamnamesinin imzalanması "liderlərin öz xalqlarına və millətlərin bir-birinə bəşəriyyətinə qaranlıq fəsilərindən öyrəndiyi vədi id" deyib.

"Birləşmiş Millətlər Təşkilatımızın 80 illik yubileyini qeyd edərkən, biz yenidən yol ayırıcında dayanmışaq" deyə xanım Baerbock nümayəndələrə bildirib. "Biz asan yolla gedə bilmərik və sadəcə təslim ola bilmərik. Biz düzgün yolu seçməliyik; dünyaya birlikdə daha yaxşı ola biləcəyimizi göstərmək üçün" deyib və Baş Assambleyanın bu əlamətdar sessiyası üçün hər kəsə uğurlu iş arzulayıb.

Millətlər üçün bir yer

BMT-nin Baş katibi Antonio Guterres de Təşkilatın ilk günlərinə qayıdır və qeyd edib ki, bir çox ilk heyət üzvləri və nümayəndələri "mühərabədən görünən yaralar daşıyırlar". Bu insanlar idealist deyildilər, lakin bəşəriyyətin en pisini görmüşdülər və biliidlər ki, "sülh hamidan cəsarətli, en praktiki, en zəruri axtarışdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatını qurarkən onlar qeyri-adı bir şey yaratdılar. Büyük və kiçik bütün xalqların heç bir ölkənin təkbaşına həll edə bilməyəcəyi problemləri həll etmək üçün bir araya gələ biləcəyi bir yer".

Baş katib xəbərdarlıq edib ki, BMT-nin prinsipləri indiyədək heç vaxt olmadığı kimi zərbə altındadır: "Biz görüşdükdə mülki şəxslər hədəfə alınır və beynəlxalq hüquq tapdalanır. Bundan əlavə, iqlim böhranı davam edərkən, Dayanıqlı Inkişaf Məqsədlərinə (SDGs) nail olmaq üçün irəliləyişlər zəiflə-

BMT-80 il: Daha çox sülh, inkişaf və insan hüquqları

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyası çərçivəsində keçirilən yüksəksəviyyəli müzakirələrdə iştirak ediblər

dikcə yoxsulluq və acliq artır. Eyni zamanda, biz çoxqütbülu dünyaya doğru irəliləyirik. Bu çağırışlara cavab vermək üçün biz təkcə Birləşmiş Millətlər Təşkilatını müdafiə etməliyik, həm də onu gücləndirməliyik". O, bəynelxalq ictimaiyyəti "bu ana qədər aydınlaş, cəsarət və inamlı yüksəlməyə" və "sülh və dini reallaşdırmağa" çağrıb.

BMT çətin günlər yaşayır

Səksən il əvvəl İkinci Dünya Müharibəsi-

nin qalib mütəfiqləri gələcək müharibələrin qarşısını almaq və müharibədən sonrakı nizami formalasdırmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatını qurdular. Onlar beş dövlətin - ABŞ, Sovet İttifaqı, Böyük Britaniya, Çin və Fransanın dominant rol oynaması barede razılığa gəldilər. BMT Təhlükəsizlik Şurasının bu beş daimi, veto hüququna malik üzvü - "Böyük beşlik" döşənən polisi olmalı idi.

Bu gün dünya liderləri Nyu-Yorkda BMT-nin illik toplantılarına toplaşarkən, çox az adam "Böyük beşliyin" təşkilatın yaradıcılarının ambisiyalarını həyata keçirə bilmədiklərini iddia edə bilər. "Böyük beşlik" Qəzza və

Ukraynadakı münaqişələr, İranın nüvə programı ilə bağlı diplomatiya və Sudandan Myanmaya qədər böhranlarla bağlı razılaşdırır. Soyuq Müharibə dövründə böyük dövlətlər arasında fikir ayrılıqları bəzən o qədər kəskin olurdu ki, Təhlükəsizlik Şurası aylarla bir araya gəlmirdi. Bununla belə, Təhlükəsizlik Şurası həm de İsrail və ərəb dövlətləri arasında münaqişələrde vasitəçilik etmək və onların gərginləşməsinin qarşısını almaq üçün forum kimi istifadə olunurdu. Soyuq müharibənin sonunda beş güc yeni əməkdaşlıq ruhu tapdı. Təhlükəsizlik Şurası 1991-ci ildə ABŞ-in İraqi Küveytdən çıxarmaq kampanyasını dəsteklədi və BMT sülhməramlı əməliyyatları dalğasına və sanksiya rejimlərinə nəzarət etdi.

Əsrin əvvəlindən bəri bu əməkdaşlıq səviyyəsi aşağı düşüb, belə ki, beş güc 2003-cü ildə İraqın işğalı və Suriyadakı vətəndaş mühərabəsi kimi məsələlər ətrafında dəfələrlə toqquşub. Rusiyanın Ukraynaya hərbi müdaxiləsi münasibələrin daha da sürətlə pisləşməsinə səbəb olub. BMT hələ də Cənubi Sudan və Livan kimi ölkələrdə sülhməramlı missiyaları dəstəkləyir, lakin Təhlükəsizlik Şurası ciddi böhranları həll edərkən çox vaxt dalana direnir. 2024-cü ildə G5 ölkələri arasındaki fikir ayrılıqları Təhlükəsizlik Şurasının 1991-ci ildən bəri en az - 41 qətnamə qəbul etməsinə səbəb olub.

BMT tez-tez müharibələrin qarşısını almaq və dayandırmaq iqtidarından olmadığına görə sərt şəkildə tənqid olunsa da, Təhlükəsizlik Şurası son nəticədə sadəcə geosiyaset reallıqlarını eks etdirir. Rəqabətli və çoxqütbülu dünyada veto hüququna malik ölkələrin 1990-ci illərdə olduğundan daha az böhranla bağlı kompromislər tapması təccübüllü deyil.

BMT-ye üzv olan bir çox dövlət bu beş günün təşkilat və bütövlükde dünya daxilində müstəsna səlahiyyətə malik olması fikrini anaxronizm hesab edir. Hindistan və Braziliya kimi nüfuzlu dövlətlər Təhlükəsizlik Şurasında daimi yerlər axtarırlar.

Əvvəli Səh. 2

Afrika hökumətləri keçmiş müstəmləkə ağalarının hələ də BMT vasitəsilə qitədə şərtləri dikte etməyə çalışmalardan şikayətlənlərlər. Ukrayna diplomatları Rusyanın 1990-ci illərdə Sovet İttifaqından miras qalmış kresloya iddiasının legitimliyini şübhə altına alır.

Azərbaycan Baş Assambleyada

Sentyabrin 22-də Prezident İlham Əliyev Nyu-Yorkda dünyanın alternativ investisiyalar sahəsində ən böyük idarəedici şirkətlərindən biri olan "Brookfield Asset Management" şirkətinin baş icraçı direktoru Brüs Flətt ilə görüşüb. Brüs Flətt 2023-cü ildə ölkəmizə sefəri zamanı Azərbaycanda müşahidə etdiyi iqtisadi nailiyətlərin və inkişaf proseslerinin onda dərin təessürat hissi yaratdığını bildirib. O, rəhbərlik etdiyi şirkətin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ilə uğurlu əməkdaşlığının getdikcə genişləndiyini vurğulayıb. Brüs Flətt Vaşinqtonda Azərbaycan ilə Ermənistən arasında münasibətlərin normallaşdırılması ilə bağlı əldə edilmiş nəticələrə görə təbriklərini çatdırıb və bunun bölgədə iqtisadi əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün də yaxşı imkan yaratdığını deyib.

Ölkəmizlə "Brookfield Asset Management" şirkəti arasında qurulmuş əlaqələrin uğurlu inkişafından məmənunuğu bildirən Prezident İlham Əliyev bunun əməkdaşlığımızın uzunmüddətli strateji inkişafı üçün geniş imkanlar yaratdığını vurğulayıb. Söh-

BMT-80 il: Daha çox sülh, inkişaf və insan hüquqları

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyasında keçirilən yüksəksəviyyəli müzakirələrdə iştirak ediblər

gulayıb, yeni layihələr çərçivəsində tərəfdalşılığın genişləndirilməsi üçün mövcud imkanların dəyərləndirildiyini bildirib.

İlham Əliyev həmin gün "Blackstone" şirkətinin prezidenti və baş əməliyyat direktoru Conatan Qrey ilə görüşüb. Conatan Qrey Azərbaycanda həyata keçirilən iqtisadi işlahatların və inkişaf proseslerinin beynəlxalq investorlar üçün cəlbedici imkanlar yaratdığını vurğulayıb. O, rəhbərlik etdiyi şirkətin Azərbaycanla, xüsusilə də Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ilə uğurlu əməkdaşlığının genişləndirilməsində maraqlı olduğunu qeyd edib və ölkəmizdə formalasılmış əlverişli investisiya mühitini yüksək qiymətləndirib. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın dünya miqyasında aparıcı maliyyə institutları ilə əməkdaşlığı böyük önem verdiyini deyərək, ölkəmizdə sabitlik, şəffaflıq və davamlı inkişaf prinsipləri əsasında formalasılmış iqtisadi mühitin yeni tərəfdəşləşmələr üçün əlverişli zəmin yaratdığını vurğulayıb.

bət zamanı Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsindəki imkanları və ölkəmizin regional enerji mərkəzinə çevrilməsi perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Dövlət başçısı İlham Əliyev Nyu-Yorkda "Neuberger Berman" şirkətinin sədri və baş icraçı direktoru Corc Volker ilə görüşüb. Görüşdə Azərbaycan ilə "Neuberger Berman" şirkəti arasında əməkdaşlığın cari vəziyyəti və inkişaf perspektivləri etrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Prezident ölkəmizin beynəlxalq maliyyə qurumları və nüfuzlu investisiya şirkətləri ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə önəm verdiyini vurğulayaraq, bu xüsusda "Neuberger Berman" şirkəti ilə tərəfdalşılığın bundan sonra da uğurla davam edəcəyinə inamını ifadə edib.

Söhbət zamanı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu 2016-ci ildən etibarən bu şirkətlə səmərəli tərəfdalşılığının ölkəmizin maliyyə sektorunun inkişafına və beynəlxalq investisiya imkanlarının genişlənməsinə töhfə verdiyi vurğulanıb. Corc Volker rəhbərlik etdiyi şirkətin qlobal maliyyə və investisiya fealiyyəti barədə məlumat verərək, Azərbaycanla əməkdaşlıqdan məmənunuğu ifadə edib. O, regionda baş verən iqtisadi proseslərin şirkət üçün əhəmiyyətini vur-

Quterreş: "Qətnamələr icra olunmur"

BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş BMT Baş Assambleyasının kulularında Fələstin məsələsinin yeganə hellinin iki dövlətli həll yolu olduğunu bildirib. Rəsmi vurğulayıb ki, iki dövlət olmasa, Yaxın Şərqi də sülh olmayacağı və radikalizm bütün dünyaya yayılacaq. "Mən Fransa hökumətinə və Səudiyyə Ərəbistanı Krallığına iki dövlət həllinin həyata keçirilməsinə dair bu beynəlxalq konfransı çağırıqlarına görə təşəkkür edirəm. Fələstin nümayəndə heyətinə öz təşəkkürümüz bildirmək və onun tam təmsil olunmaq imkanından məhrum edilməsindən məyus olduğumu bir daha bildirmək istəyirəm".

Quterreş beynəlxalq hüququn pozulmasından şikayətlənib: "Dialog dalana dırənib. Qətnamələr icra olunmur. Onilliklər boyu davam edən diplomatiya nəticəsiz qaldı. Vəziyyət dözülməzdır və saat keçidkə daha da pisləşir.

Ardı Səh. 4

Əvvəli Səh. 3

Biz bu gün bu kabusdan yeganə çıxış yolunu tapmağa kömək etmek üçün toplaşmışıq: iki müstəqil, suveren, demokratik dövlətin - İsrail və Fələstinin 1967-ci ildən əvvəlki xəttlərə əsaslanaraq, Qüdsün paytaxt olmaqla, sülh və əmin-aməniləq şəraitində yan-yanaya yaşayacağı, iki müstəqil, suveren, demokratik dövlətin - İsrail və Fələstinin yaranması qacılmasdır. Mən bir çox üzv dövlətlərin Fələstin Dövlətini tanımaq öhdəliyi də daxil olmaqla iki dövlət həllini dəstəkləmək üçün gördüyü tədbirləri alqışlayıram. Mən Baş Assambleyanın Nyu-York Bəyannaməsinə təsdiq etməsini alqışlayıram".

Ərdoğan: "Bu, bütün dünyanın davasıdır"

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan BMT Baş Assambleyasının kuluarlarında çıxışı zamanı bildirib ki, bir neçə ölkənin Fələstini tanımaq qərarı tarixidir. O, Fələstin məsələsinin "bütün dünyanın davasına" çevrilidiyini bəyan edib: "Mən ilk növbədə bu konfrans həmsədrlilik etdiyi üçün Fransa və Səudiyyə Ərəbistanına minnətdarlığımı bildirirəm. Fələstin dövlətini tanımağa qərar verən, bununla da ədalətin və vicdanın səsi nə hörmətlə yanaşan bütün ölkələri təbrik edirəm. Ümid edirəm ki, bu addım, elecə də

yaxın gələcəkdə həyata keçiriləcək təşəbbüsler iki dövlət həllinin reallaşmasını süretləndirəcək. Artıq iki ilə yaxındır ki, bölgəmiz İsrail hökumətinin amansız və qeyri-insani hücumlarının ağırlığı altında görünməmiş bir fəlakət yaşayır. Qəzzada törədilən qətlamlar və vəhşiliklər azalmayan vəhşilikle davam edir. Aydın məsələdir ki, vicdanı olan heç kim bunu qəbul edə və ya baş verənlər qarşısında səssiz qala bilməz.

Biz görürük ki, Avropada, Asiyada, Amerikada və Afrikada getdikcə daha çox insan

BMT-80 il: Daha çox sülh, inkişaf və insan hüquqları

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva
BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyası çərçivəsində keçirilən
yüksek səviyyəli müzakirələrdə iştirak ediblər

küçələrə axışır, mediada və sosial mediada öz səsini ucaldır, "Fələstinə azadlıq!" çağırışı edir. Bu ziddiyət, o cümlədən buradaki dostlarının diqqətindən yayılmamalıdır. Netanyahu hökuməti Holokost zamanı özü məhv edilmə cəhdinə məruz qalmış cəmiyyətə rəhbərlik edir və bu gün bu hökumət qonşularına - yəhudi xalqının minilliklər boyu quru, su, hava və dənizi paylaşıdığı xalqa qarşı soyqırım törədir. Bu zülmə qarşı durmaq təkcə beynəlxalq ictimaiyyətin qanuni vəzifəsi deyil, həm də mənəvi imperativdir. Beynəlxalq ictimaiyyət İordan çayının qərb sahilində ekspansionizmi, Şərqi Qüdsün ələ keçirilməsini və regionda qeyri-sabitliyi yaymaq cəhdlərini dayandırmalıdır. Thaks halda, heç bir beynəlxalq nizamdan, ümumbeşəri dəyərlərin qorunmasına səhbət gedə biləməz".

Mühəribələr, yoxsulluq, insan haqları

193 üzv dövlətin reaksiyasının olmaması gələcək təxribatlara təkan vere bilər. Ruminiyanın xarici işlər naziri Oana-Silvia Șoimuș vurğulayıb ki, "Rusiya dəfələrlə Avropa ölkələrinin suveren hava məkanını pozub. "Indi

Estoniya, keçən həftə Rumınıya, ondan əvvəl Polşa idi" deyib. "Beynəlxalq ictimaiyyətin, xüsusən də bu Şuranın reaksiyasının olmaması belə gələcək təxribatlara təkan verebilər", - o vurğulayıb və beynəlxalq ictimaiyyəti Moskvanın Ukraynaya qarşı əsassız təcavüzü rədd etməyə çağırıb.

Polşanın Baş nazirinin müavini və Xarici İşlər Naziri Radoslav Sikorski Rusiya Fed-

rasiyasına müraciət edərək deyib: "Biz bilirik ki, siz beynəlxalq hüquqa əhəmiyyət vermirsiniz və siz qonşularınızla sülh şəraitində yaşaya bilmirsiniz. Onun sözlərinə görə, buna görə də Polşanın Rusiya Federasiyası hökumətindən "yalnız bir xahiş" var: "Əgər başqa bir raket və ya teyyara bizim hava məkanımıza icazəsiz - bilərəkdən və ya səhvin - daxil olarsa və vurulsara və teyyarənin qalıqları NATO ərazisinə düşərsə, lütfən, bu barədə qışkırmaga gəlməyin".

Estoniyanın Xarici İşlər Naziri Markus Tsahkna Şuraya döyüše hazır MiQ-31 qırıcılarının radar skrinşotlarını və fotosəkkilərini təqdim edərək deyib: "Burada siz Rusiya qırıcılarının hara daxil olduğunu, harada olundularını və necə çıxdığını da görə bilərsiniz. "Onlara xəbərdarlıq edildi" dedi və "bütün kanallarda çox aydın ünsiyyət" olduğunu və

"cavab" verilmədiyini söylədi. O, vurğulayıb ki, "pozulma aydınlaşdır və Rusiya əvvəller bir neçə dəfə yalan danışlığı kimi yene yalan danışır".

Moskvanın 2008-ci ildə Gürcüstani işgal etmesini, 2014-cü ildə Krima girməsini və 2022-ci ildə Ukraynaya qarşı təcavüzünü xatırlayıraq və o, Rusiya Federasiyasına deyib: "Ona görə də xahiş edirəm, bir daha yalan danışma, burada ciddi sübutlar var".

Yunanistanın xarici işlər naziri Giorgos Gerapetritis deyibki, üç Rusiya qırıcısının Estonia hava məkanına daxil olması ilə bağlı son incident ayrılıqla nəzərdən keçirilə bilməz. "Bu cür ehtiyatsız hərəkətlər yeni deyil, lakin onların ardıcıl təkrarlanması onların sadəcə təsadüf olmadığını göstərir" deyib və əlavə edib ki, deyildiyi kimi - bir dəfə qəza, iki dəfə təsadüf, üçü bir nümunədir. Biz Rusiyani bu qeyri-qanuni hərəkətləri dərhal dayandırmağa və beynəlxalq hüquq çərçivəsində öhdəliklərinə hörmət etməyə çağırıraq".

Danimarkanın xarici işlər naziri Lars Lokke Rasmussen, "Bunlar Rusiya Federasiyasının ehtiyatsız və təhlükeli eskalasiyaları və təxribatlarıdır" deyib. "Rusiya açıq şəkildə hiss edir ki, cəzasız hərəkət edə bilər", o, Danimarka və müttəfiqlərinin təxribata məruz qalmayacağını bildirib. "Biz bu oyun kitabını əvvəller görmüşük - Gürcüstani işğali, Krimin ilhaqi, Donbasın işğali, Ukraynanın genişməqyaslı işğali. Rusyanın qonşuları - əsassız deyil - onların növbəti ola biləcəyindən qorxurlar. Biz bu gün Rusiya Federasiyasına deyirik: geri çekilin", o vurğulayıb.

150-dən çox dövlət və hökumət başçısı və onları müşayiət edən nümayəndə heyətləri BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyasında iştirak etmək üçün Nyu-Yorka gəlib. "Birləşdə daha yaxşı: 80 il və daha çox sülh, inkişaf və insan hüquqları naminə" mövzusuna həsr olunmuş sessiya sentyabrın 30-dək davam edəcək. Rusiya-Ukrayna müharibəsi, Qəzzada veziyət, Fələstin məsəlesi, dayanıqlı inkişaf məqsədləri, iqlim böhrəni kimi mövzulara xüsusi diqqət ayrılacaq.

V. VƏLİYEV